

Amiből látható, hogy gondosságban a fiú sem maradt el apjától. De nem idéztem volna levelét, még a belerejtett érdekes név ellenére sem, ha a megírás időpontja nem lett volna különleges. A levél 1938 márciusában kelt – *előző nap vonultak be a nácik Ausztriába*. Toto kommentárja: „*Tegnap akartam írni, de a francia rádió azt mondta, hogy az osztrák események miatt nagy izgalom van Pesten. Ezért ma telefonálni akartam, hogy nem izgulnak-e, és ne menjek-e rögtön haza? A lakás nem felelt. Felhívtam Pistieket is [apám] és így Mariskától megtudtam, hogy még Piszkén vannak. Az osztrák eseményeknek nem örülök, de ennek úgy látszik így kellett lennie, és talán éppen ez lesz a kedvező kibontakozás kiindulópontja. Az osztrákok megismerik majd a valóságban, amit eddig a távolság megszépített. A németek pedig kétes értékű szerzeményhez jutottak, mert hamar világos lesz, hogy nagyon szaporították a rendszert belülről feszítő erőket. Addig is szülőrdán bízunk a jó Istenben, és semmitől sem kell félnünk.*

Egy belga (v. francia?) költő verse Kosztolányi fordításában:

*Bármí jöjjön,
Elzuhog.
Meg se moccanj,
Légy nyugodt.*

*Büszke csendes sziklaház
Min hullámok csapnak át.”*

(De látszik, foglalkoztatták az események, később vissza is tér rájuk, igaz, nem lírában – prózában. „*Mégis bosszantott a dolog, ezért tegnap elmentem a Scalába, és aztán homárt vacsoráztam.*” Az understatement jellemző rá, de ezek az események később az ő életét is döntően megváltoztatták.)

Ha Béla akkor még él, hasonlóan gondolkozik. Legfeljebb a Kosztolányi nevet nem ismeri, és szerényebben vacsorál. Szeretett jól enni, de a jómód sosem változtatott a pénzkezelési módján.

Ha látta fia tevékenységét, azt gondolhatta: no, szépen elintéztük ezt is.

Tatár Sándor

NYILVÁN A NIRVÁNA

Hirdettem én is, bah! derűt,
mint ki jajongóknak befűt,
csak épp az idő elrepült,
s már látom én, hogy: *ellenünk* –
legyen szenttelen, ha bír, indus;
engem rémít e labirintus,
mely szűk, sötét és fojtogat,
izzaszt s szárítja torkomat,

üldöz, mint pánikbeteget,
 és egyre azzal fenyeget,
 hogy elvézeti célomat:
 agyam és testem szétrohad!
 Túlélne álmom vagy szavam?
 Mít ér, ha kaján-ordasan
 kísér a több-mint-sejtelem,
 hogy semmi más nem lesz velem,
 mint ami mindenkire vár,
 kiben a metronóm megáll,
 s csak a póre csont mértana,
 mit... ah, ki is ne értene?
 az lesz a végső lecke itt,
 ha lemorzoltam perceit
 az egyre fogyó haladé-
 nak (vigaszt honnan hallanék?!
 ki mondhatná, hogy *látta már*;
 mit rejt *az az* ádáz határ:
 hurik, cháriszok, angyalok,
 s majd karonfogva andalog
 azokkal, kiket szeretett –
 s mindezt megunni nem lehet...)
 Mi békítsen, ha semmi nincs,
 csak testem, e romló bilincs,
 mely ideköt, hol egyre csak
 lejtőn csúszom; sár vagy salak
 vagy bármi vár, de nem menyorsz'
 – Törvény, ki bizton megtorolsz
 képzelgést és önáltatást:
 hogy VAN MIÉRT: a porladást,
 az elszivárgást jeltelen
 röögőkbe, hajszálereken,
 kijátszhatják tán részeink,
 (legyen: *remény* s nem ész szerint)
 ha maguk műbe szöktetik,
 s mint költőit vagy bölcseit
 őrzi őket majd a... mi is??
 – a tér (a dics-tér) *légiüres*.
 Persze nem csak ezt bünteted;
 él(t)ünk, ez már elég neked;
 szép sorban minket visszavonsz
 – lejárt érmékből újra bronz...
Ez az? Lehet, hogy tán ez épp:
 fölösleges lét szégyenét
 nem kell viselni (Ez csapás??) –
 s hogy kihuny, azt is félje más!

...Mert fennmarad a láncolat
(szép, szivárványló hártya),
és feltölteni ráncokat
a földnek nincsen párja.
Na és a ravasz indusok!
és ha titkuk csak annyi,
hogy rettegésre semmi ok,
hisz nem kell *itt maradni*?!

Miklya Anna

MATRÓZCSOMÓ

Át kell jutni Budáról Pestre reggelente,
akkor is, ha javítják épp az összes hidat.
Nem akarok több barátot, ezt mondom.

Nehéz ilyenkor a Duna. Súlyos, földszínű
táblák, egymás ölében, lassan ringanak.

Beszélsz még, valami célszalagról. Hogy
mire gondol az ember, amikor meglát egy
másikat, szerinted ez a legfontosabb.

Aztán lesni a nyomait egy lakásban. Mintha
más is élne ott velem. Szinte hallani, ahogy
megfeszül, majd lassan elernyed a figyelem.

Most is, mutatod, eddig terjedek, ennyit foglalom
el a tájból. Nézd csak, pontosan egy felet.

Könnyezel a széltől. Ha köd lenne, nem látnánk,
milyen lassan csúszik közelebb a másik part.
Nyugtalan, naptalan a reggel. Félig rágott
falatot, nemrég vetett ki magából az ágy.

Túl fáradt vagyok ahhoz, hogy én is beszéljek.
Nézem a hidat. Nem gondolok semmit. Csak,
hogy mennyire megviselt, mégis összetart.

KÉTARCÚ ISTEN

Rólad akarok írni. Ez a vers célja. Csapdába ejtselek.
Le akarom írni, hogy ez az év mindenestül a tiéd
lehet, így is kezdődött, vérrel. Megtanultuk, a vér
jó barát. Azt jelenti, hogy nem lesz gyerekünk.

Persze, gyereket is neked szülnék egyedül. (Ezt jobb
lett volna nem elmondani, ahogy azt sem, mennyire

rettegtem attól, hogy tényleg így lesz. Hogy egyszer csak
megfogam. Hogy be kell ismernünk, te meg én egy
történet vagyunk, aminek folytatása van.

És játszottam veled, milyen lenne nem megölni őt.
Mondjuk, képzeld el, kávéfőzők este, kinyitom a
konyhaszekrényt, hogy kivegyek egy bögrét. És
amikor hátrafordulok, hogy rád mosolyogjak,

ki mosolyogna rád akkor? Én ott maradnék a mozdulat
mélyén, rejtőzve, mint az árnyék. Körbeölelném
magunkat, amíg lehet, nem engednék a közelünkbe.
Féltékeny lennék rád, a kezedre, a szádra, bármelyik

testrészedre, ami jogot formál rá, hogy megérinthesse a hasamat.
Idegenkednék tőled, milyen kevés vagy te, így, egyedül.

Aztán egyszer úgy érezném, túlcsoordulok. Nagyjából az
év vége felé. Mint olajos borból egy csepp, ami ott táncol
a pohár peremén. Önmagam hordoznám, mint egy korsó,
valami mázas cserépedény, törékeny lennék és nehéz.

Két kézzel fognék mindent, tárgyat, a kezéd, egy beszélgetést.)

Nem akarok nálad több lenni. Csak valami könnyű, valami
hordozni mégis túl nehéz, taszítson minket egymás
felé egy másfajta nehézkedés. Ne legyen egyéb ez az év,
másoknak maradjon két fénylő arc, ami ott ragyog az öntudat
előtt, nekünk semmi több, csak egymás terhei.

Miklya Zsolt

FILTER NÉLKÜL

Kukázol egy sort, gyűrött cetliket
kotorsz elő, még mindig, mániásan.
Újraolvasol rég elfelejtett feljegyzéseket,
ki lehet az alany, fejtet magadnak.
Kiegészítéd egy bögrefül ívét,
tört vonalzó vonalát. Kérdéseleletekből
felépítesz egy órát, az utolsó percét
visszaidézed többször is. Kigyalogolsz
az állomásra, csak úgy. Valakit sokáig
követsz, ameddig nem jön zavarba.
Tudod, semmi sem új, nyugodtan ismételhetsz.
Felveszel egy csikket, filter nélkül
szívod tovább.

ÉS A LÓGÁZÁS

Megnyúlnak a sorok is, látod, ahogy
a sorsok, úgy tűnik, elkerülhetetlen
a kibírhatatlan, ahogy ül a párkányon,
lógázza a lábát, leugrom. Gyerek vagy
még, csitri, előtted az élet, torlódnak
csak a nyelvedre a szavak, melyiket
mondd ki, halott mind. Mellé ülsz inkább,
lógázod te is a lábad, nem szólsz,
ennél könnyebb már úgysem lehet.
Mélyebbek azóta a szakadékok,
legyen bár hasadék, vagy erózió
vadregényesítette törmelékanyon.
És a lógázás, az omlásveszély felett,
de szép is lenne. Kúszva közelítéd
meg a törmeléket, ennyivel megelégszel.

TANÚK NÉLKÜL

Vele megelégszem, kitartok jóban,
rosszban, megragadom, el nem
engedem. Türelmesen várta, örökös
menyasszony, mikor öleli a piros
koszorú végleg magához, amíg
a fehérret szekrény őrzi egy papír-
dobozban. Tanúk nélkül fogadta,
csendben, bent a vendégszobában,
ahol annyit futkosott az asztal körül,
mit hozzak még, mire van szükségetek.
Csak arra, hogy leülj végre közénk.
Látszatra engedett, de már pattant is,
ahogy a sütemény fogyott. Hol van,
nem láttátok a vőlegényt?

Beke József

A KÖLTŐ ÜZEN

Jelek a sorok között Radnóti Miklós verseiben

I. „*A költő ír...*” Ezáltal élménye, érzelme, gondolata végleges nyelvi burokkba öltözve szavakká, betűkké merevedik azzal a remélt céllal, hogy később visszaváltozzék a befogadóban újra élménnyé: csiholjon benne érzést, ébresszen gondolatot. Az írás tehát az élő valóság holtta válása, általa írásjelekké szegényedik az élet. Szegényedik? Csak-hogy épp ezáltal válik maradandóvá. A költő természetesen arra törekszik, hogy a holt szöveg olvasója a lehető legtöbb és legpontosabb információt kapjon: lehetőleg még a szavak mögé is lásson, a sorok között is olvasson. Hatni akar rá, hogy a mű ne álljon meg az önkifejezés statikus állapotában, hanem a meggyőzés, a mozgósítás révén visszhangot verjen.

Bár a mi szavunk töve erre utal, az irodalmi alkotás eredetileg mégsem írott, hanem hangoztatott formájú volt. Nyelvi anyagban jelent meg, de közvetítés nélkül jutott egyenesen „szájból fülbe”. Így bizonyosan pontosabb volt a hatása: a hangszín, hanglejtés, dallam, hangerő, még a szünet is segíthette az átadást-átvételt. Micsoda élmény ma is, ha Babbitstól halljuk az ESTI KÉRDÉS-t, Illyéstől az EGY MONDAT A ZSARNOKSÁGRÓL-t! Az alkotó előadásának rögzítése elsöpörhet minden olyan bizonytalanságot, amely az írott forma alapján fölmerülhet. Mert az írás bizony szegényes eszköz a költőiség tel-